

Kull 3 Akademiet for Bærekraftsrapportering

Kull 3 i Akademiet for Bærekraftsrapportering møttes på the Hub 6. og 7. november. Det har vært en lærerik reise, og vi har hatt gleden av å ha besøk av Kristin Halvorsen fra Cicero som fortalte oss om klimarisiko. Hun oppsummerte hovedfunnene med «Oftere og mer intenst», og understreket at effektene trolig blir sterkere enn vi hadde trodd. Dette påvirker hele verden og sprer seg i økonomien på en dramatisk måte.

Resten av programmet har vært like engasjerende. Vi har dykket dypt inn i temaer som klimaendringer (ESRS E1), forurensning (ESRS E2), vann- og marine ressurser (ESRS E3), biologisk mangfold og økosystemer (ESRS E4), samt sirkulær økonomi (ESRS E5). Vi har også hatt verdifulle bidrag fra Finanstilsynet og Naturrisikoutvalget.

Vi fortsetter vår utforskning av disse viktige temaene med praktiske erfaringer fra rapporterende selskaper.

Takk til alle som har vært en del av denne reisen. La oss fortsette å jobbe sammen for en mer bærekraftig fremtid.

Nær 1000 deltakere

Til nå har nær 1000 deltakere fra næringslivet og revisjonsbransjen vært gjennom akademiet for bærekraftsrapportering, som er et omfattende opplæringsopplegg for alle som skal rapportere bærekraft etter EUs bærekraftsdirektiv (CSRD) og tilhørende standarder. Vi har også økt fokus på styrene og styremedlemmers ansvar for bærekraft, og har utviklet et eget opplæringsopplegg for denne gruppen.

Fra venstre: Revisorforeningens Kjersti Okstad Kirkeby sammen med Kristin Halvorsen.

Hockeyfeber

Jeg skøyter ikke dit pucken var, men der den kommer til å havne, svarte den legendariske ishockeyspilleren Wayne Gretzky da han ble spurt om hvorfor han var så god. Det i motsetning til alle andre som var fortapt i analyser av nuet.

Samfunnsøkonom
Jan Ludvig Andreassen
Sjeføkonom i Eika Gruppen

Norsk økonomi er ikke slik som det vi lærte om på skolen. Med enorme overskudd på statsbudsjettet og utenriks-handelen, men likevel en svak kronekurs og forgjeldede husholdninger, er vi noe for oss sjøl her på berget. BNP-veksten er nær null, trukket ned av fallende boliginvesteringer og privat forbruk. I fjor hadde lønnstakere den største

nedgangen i kjøpekraft siden 1981, og i år kan vi i beste fall håpe å havne nær nullvekst. Likevel var utviklingen i arbeidsmarkedet sterk som følge av gjeninnhenting av økonomien etter koronaår. Sysselsettingen i fjor økte med historisk sterke fire prosent fra året før, en oppgang som har fortsatt, om enn i langt mer moderat tempo frem til nå.

Men som sagt man må se fremover, og da ventes det en moderat økning i arbeidsledigheten. Dagens lavkonjunkturen likner ikke så mye på tidligere ned-

turer i norsk økonomi. Fisk, turisme energi av alle slag, og shipping går så det griner, mens byggebransjen, og da spesielt i innlandet og i hovedstadsområdet, sliter tungt. Det er også i bygg- og anlegg at nedgangstider, med stigende antall konkurser og økt arbeidsledighet vil melde seg nå i vinter.

Håndterbare utfordringer

Den finansielle stabiliteten blir nå satt på prøve. Den beste måten myndighetene kan holde en slik økonomi i vater,

er å ha et lønnsomt næringsliv, husholdninger med sunne finanser og banker som er robuste nok til å låne ut som normalt til tross for at de må regne med å måtte absorbere økende tap i tider som dem vi nå skal lide oss igjennom. Og det har vi. Derfor blir nok de finansielle utfordringene håndterbare.

Ser vi på næringslivet først, er det ikke unormalt høye konkurstall (enn så lenge). De er litt opp fra i fjor, men fortsatt på nivåer under det vi så før pandemien. Det skal nok bli tøffere utover vinteren, men vi har lett for å glemme at hoppet i rentene var et engangstiltak, for å demme opp for de inflatoriske virkningene av stigende lønninger, husleier og priser. Blir rentene stabile fremover, og eller kanskje noe lavere, vil kontantstrømmen gradvis bedres så lenge husleieveksten overstiger den generelle kostnadsveksten for å drive utleievirksomhet i bolig og næringseiendom. Hyttemarkedet får god drahjelp av den svake kronekursen som lokker europeere til fjord og fjell.

Takket være flyktninger fra Ukraina er boligmarkedet sprengt i store deler av Norge, mens sysselsettingen holder seg oppe i de fleste næringer. Det har ikke vært og ventes ikke å bli noe stort hopp i arbeidsledigheten i tiden fremover.

Et strengere reguleringsregime

På 1970-tallet var det vanlig at hockeyspillere spilte uten hjelm, noe som resulterte i unødige mange hodeskader. På samme måte var det ofte på den tiden elendig kreditthåndverk i bankene og svak overstyring fra myndighetene. Det ledet tidvis til skandaler og kriser i finansnæringen. Nå vil det alltid finnes brodne kar i alle næringer, men reguleringsregimet er langt strengere enn før. Kravene til egenkapital, likviditet og rentabilitet har aldri vært strengere.

Digitaliseringen av eiendoms- og finansbransjen har ikke bare bidratt til å effektivisere finansnæringene, men også gjort det vesentlig lettere å sikre god forretningsskikk. Etableringen av

Gjeldsregisteret har gjort det vesentlig enklere å kontrollere kreditorenes samlede låneopptak.

Kredittveksten er nå markert lavere enn inntektsveksten, slik at husholdningenes gjeldsgrad er fallende. Forbruksgjeld som er uten pantsikkerhet har økt i høst, og ligger nå på om lag 160 milliarder kroner, opp 6,3 prosent fra året før. Typisk vil mye av dette kunne komme til mislighold, men betales på et senere tidspunkt tilbake, for eksempel ved at kredittkortgjeld legges på boliglånet.

Fortsatt «normale tap»

Vi må likevel forvente økt mislighold i bankene i tiden fremover, noe de fleste banker allerede skal ha begynt å sette av midler til. I høst ser vi at de fleste bankregnskapene viser at beregnede fremtidige tap er økende. Likevel er dette tall som er langt mindre enn det vi i forrige årtusen ville ha kalt «normale tap».

Takket være gode finanser i privat sektor vil trolig også bankenes tap på overtatt eiendom bli mindre enn de har vært ved tidligere kriser. Det er mange investorer som står klare for å overta bankeid eiendom til rabatterte priser.

Det kan ikke understrekes nok hvor forskjellig Norges finansielle situasjon er i dag sammenlignet med tidligere år. Vi har en ekstremt rik stat, og en utenriksøkonomi som er blant de sterkeste i verden. Men på samme måte som en suksessrik ishockeyspiller kan miste fotfestet med nye venner, ny kone og altfor mye fest og moro etter at han har tjent sine første millioner, kan også det norske samfunnet ta helt av.

Jappetiden

Jappetiden på 1980-tallet skyldtes ikke at nordmenn gikk fra gode tider til en fest fordi de trodde de hadde vunnet i lotto. Nei, årene før jappetiden i 1985 var preget av usedvanlig stor nøysomhet og forsakelse og konsumveksten var meget lav. Etterspørselen etter

forbruksvarer var satt i spenn som en stålfjær. Da oljeinntektene kom, trodde ikke folk at de var så flyktige som de viste seg å være, men heller noe permanent. Slik ligner faktisk Norge av i dag på Norge rett før forbruksfesten tok av på midten av 1980-tallet. Husholdningene har vært tvunget til å forsake mye som følge av dyrtid, mens statskassen renner over av lett tilgjengelige oljemidler. Oljepengebruken er også moderat sett i forhold til oljefondets størrelse.

Oljemarkedene tror at oljeprisen vil holde seg behagelig høy resten av dette ti-året. Får vi også denne gangen store skatteletter og frislipp i kredittmarkedene (ved at boliglånsforskriften skrotes), kan det bli ganske hett i en økonomi hvor det selv i svake år er mangel på fagfolk.

Må aldri slutte å tenke på fremtiden

La oss håpe at vi har lært. For noen år tilbake var det duket for VM i hockey. Stjernene fra NHL ankom mesterskapet i privatfly. Gretzkys arvtakere var klare for å varte opp med ulike små, amatør-messige europeiske land. Men det var ett land, Finland, som ikke hadde noen stjerner, bare unge gutter som var villige til å trene hardt og heller satse på lagspill fremfor soloprestasjoner. Mesterskapet kom i gang og finnene banket USA, Canada, Russland før de slo erke-rivalen Sverige i finalen.

For meg er det et flott bilde på hva Norge kan bli. Vi må aldri slutte å tenke på fremtiden, være edruelig i bruken av oljepenger og sørge for at alle er på vinnerlaget, så sikrer vi nok også den finansielle stabiliteten i norsk økonomi!